

TILNING JAMIYATDA TUTGAN O'RNI

Karimova Lola

O'zbekiston Davlat Jahon tillari universiteti

Ingliz tili filologiyasi

***Annotatsiya.** Til insoniyat jamiyatining asosiy jihati bo'lib, muloqot, ijtimoiy o'zaro ta'sir, madaniyat va bilimlarni uzatishni osonlashtiradi. Ushbu ilmiy tadqiqot jamiyatning turli jabhalarini, jumladan, shaxsni shakllantirish, ijtimoiy munosabatlar, kuch dinamikasi va madaniy amaliyotlarni shakllantirishda tilning ko'p qirrali rolini o'rganishga qaratilgan.*

***Kalit so'zlar.** Muloqot, jamiyat, insoniyat, jamoa, fikr, his-tuyg'u, tengsizlik, turli shaxslar.*

Til odamlarning o'z fikrlari, his-tuyg'ulari va niyatlarini boshqalarga etkazish, axborot va g'oyalar almashinuvini ta'minlaydigan vosita bo'lib xizmat qiladi. Biroq, til o'zining kommunikativ funksiyasidan tashqari, ijtimoiy munosabatlar va tuzilmalarni shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Tildan foydalanish orqali shaxslar o'zlarining shaxsiyatlarini muhokama qiladilar, ijtimoiy ierarxiyalarni o'rnatadilar va ijtimoiy o'zaro ta'sirlarni boshqaradilar. Ushbu tadqiqotda biz tilning jamiyatning turli o'lchovlari, jumladan, madaniyat, kuch dinamikasi va ijtimoiy me'yorlarga qanday ta'sir qilishini va ta'sirini o'rganishni maqsad qilganmiz.

Til insoniyat jamiyatining asosiy jihati bo'lib, shaxslar o'rtasidagi muloqot, ifoda va aloqa vositasi bo'lib xizmat qiladi. Tilning jamiyatdagi o'zni ko'p qirrali bo'lib, ijtimoiy o'zaro munosabatlarning turli jihatlariga, madaniy o'ziga xoslik va jamoaviy xotiraga ta'sir ko'rsatadi. Tarix davomida til insoniyat jamiyatlari dinamikasini shakllantirishda muhim rol o'ynadi, odamlarning muloqot qilish, munosabatlarni shakllantirish va ijtimoiy dunyoning murakkabliklarida harakat qilishiga ta'sir qiladi. Tadqiqot natijalarimiz tilning jamiyatdagi ko'p qirrali rolini ko'rsatib, uning ijtimoiy hayotning turli jabhalariga ta'sirini ochib beradi. Biz tildan qanday qilib ijtimoiy ierarxiyalarni o'rnatish, madaniy me'yorlarni mustahkamlash va kuch dinamikasini davom ettirish uchun foydalanish

mumkinligini kuzatamiz. Bundan tashqari, biz tilda ijtimoiy o'ziga xosliklar, guruhga mansublik va jamoaviy qadriyatlarni aks ettirish usullarini o'rganamiz. [1]

Tilning jamiyatdagi asosiy rollaridan biri uning ma'noni etkazish va muloqotni osonlashtirish qobiliyatidir. Til orqali odamlar o'z fikrlari, his-tuyg'ulari va istaklarini ifoda etishlari mumkin, bu ularga boshqalar bilan bog'lanish va tajribalarini baham ko'rish imkonini beradi. Til shunchaki axborot uzatish vositasi emas; shuningdek, munosabatlarni o'rnatish, nizolarni hal qilish va hamkorlikni rivojlantirish vositasidir. Og'zaki so'zlar, yozma matnlar yoki og'zaki bo'lmagan imo-ishoralar orqalimi, til odamlarning atrofidagi dunyo bilan o'zaro munosabatda bo'lish vositasi bo'lib xizmat qiladi.[2]

Tilning murakkab manzarasi bo'ylab sayr qilar ekanmiz, biz uning tafovutlarni bartaraf etish, tushunishni rivojlantirish va hayot tajribalarimizni boyitish qudratini qadrlaymiz. Til bizning hayotimizda markaziy o'rinni egallaydi, u orqali biz insoniyat tajribasining murakkabliklarida harakat qilish va insoniyat jamiyatining doimiy rivojlanayotgan gobelenida boshqalar bilan mazmunli aloqalar o'rnatishimiz uchun vosita bo'lib xizmat qiladi. Til kerakligining bir qancha sabablari bor:

1. Muloqot: Til boshqalar bilan muloqot qilish uchun zarurdir. Bu bizga fikrlar, g'oyalar, his-tuyg'ular va ma'lumotlarni bir-birimizga etkazish imkonini beradi, bu bizga turli xil ijtimoiy faoliyatda o'zaro munosabatda bo'lish va ishtirok etish imkonini beradi.

2. Fikr va his-tuyg'ularni ifodalash: Til bizga fikrlarimiz, his-tuyg'ularimiz va tajribalarimizni ifodalash usulini beradi. Til orqali biz murakkab g'oyalarni ifodalashimiz, shaxsiy hikoyalarimizni baham ko'rishimiz va his-tuyg'ularimizni boshqalarga yetkazishimiz mumkin.

3. O'zaro munosabatlarni o'rnatish: Til munosabatlarni shakllantirish va saqlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Til orqali samarali muloqot odamlar o'rtasida ishonch, tushunish va empatiyani o'rnatishga yordam beradi, mustahkam aloqalar va ijtimoiy aloqalarni rivojlantiradi.

4. Dunyo bo'ylab sayohat qilish: Atrofimizdagi dunyoda harakat qilish uchun til juda muhim. Belgilar va teglarni o'qishdan tortib ko'rsatmalarga rioya qilish va turli xil sharoitlarda muloqot qilishgacha, til bizga kundalik hayotimizda samarali ishlashga va biz duch keladigan turli kontekstlar bilan shug'ullanishga imkon beradi.

Umuman olganda, til inson hayotining asosiy jihati bo'lib, hayotimizda ko'plab muhim funktsiyalarni bajaradi. Aynan til orqali biz muloqot qilamiz, o'zimizni ifodalaymiz, boshqalar bilan bog'lanamiz, bilimga ega bo'lamiz, madaniyatni saqlaymiz va dunyoning murakkabliklarida harakat qilamiz, bu tilning inson sifatidagi tajribalarimiz va o'zaro munosabatlarimizni shakllantirishdagi ajralmas rolini ta'kidlaydi.[3]

Xulosa qilib aytganda, ushbu tadqiqot jamiyat tuzilishini shakllantirishda tilning ahamiyatini ta'kidlaydi. Til nafaqat muloqot vositasi bo'libgina qolmay, balki ijtimoiy o'zgarishlar, madaniy ifoda va shaxsiyatni shakllantirish uchun vosita sifatida ham xizmat qiladi. Tilning jamiyatda tutgan o'rnini tushunib, insonlarning o'zaro ta'siri dinamikasi, ijtimoiy tashkilot va madaniy xilma-xillik haqida chuqurroq tasavvurga ega bo'lishimiz mumkin. Ushbu fanlararo tadqiqot til va jamiyat o'rtasidagi murakkab aloqalar bo'yicha kelajakdagi tadqiqotlar uchun yo'l ochadi, tilning ijtimoiy dunyomizni shakllantirishdagi asosiy roli haqida yangi istiqbollarni taklif qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Kenjaboyev A., Kenjaboyev J. Tarbiya texnologiyasi va uning dolzarbligi. // «Zamonaviy ta'lim», 2015, 4-son. -61-64-b.
2. Saidaxmedov N. Pedagogik texnologiyalar. - T.: «Fan», 2006.
3. Tolipov U.K., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyaning tatbiqiy asoslari. - T.: «Fan», 2006.
4. Xudoyqulov X.J., Kenjaboyev A. Zamonaviy pedagogik texnologiya ta'lim samaradorligining asosidir. - T.: «Navro'z», 2013.